

Enake pravice v praksi

KLJUČNI
VIDIKI
2005

Temeljne pravice & nediskriminacija

DOSTOP DO SODIŠČ

Zaposlovanje & socialne zadeve

Evropska komisija

Enake pravice v praksi

KLJUČNI VIDIKI 2005
DOSTOP DO SODIŠČ

Zaposlovanje & socialne zadeve

Temeljne pravice in protidiskriminacija

Evropska komisija

Generalni direktorat za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti

Enota D3

Rokopis je bil pripravljen marca 2005

Brošura „Enake pravice v praksi: Ključni vidiki 2005“ je objavljena v okviru akcijskega programa Skupnosti za boj proti diskriminaciji 2001–2006, Generalnega direktorata Evropske komisije za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti. Vsebina te publikacije ne izraža nujno mnenja ali stališča Evropske komisije.

Če želite prejemati elektronsko glasilo “ESmail” Generalnega direktorata Evropske komisije za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti, pošljite elektronsko pošto na naslov empl-esmail@cec.eu.int. Glasilo se redno objavlja v angleškem, francoskem in nemškem jeziku.

Za več informacij o akcijskem programu in diskriminaciji, ki temelji na rasi ali narodnosti, veri ali prepričanju, hendikepu, starosti in spolni usmerjenosti, obiščite spletno stran:

http://www.europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/index_en.htm

Izdelava poročila
GOPA-Cartermill

Fotografije

© Strani 12, 15, 22, 23, 24: Carl Cordonnier, Dailylife

© Stran 9: Photodisc

© Stran 25: Hollandse Hoogte

***Europe Direct je služba za pomoč pri odgovorih na vprašanja v zvezi z
Evropsko unijo***

Brezplačna telefonska številka:
00 800 6 7 8 9 10 11

Veliko dodatnih informacij o Evropski uniji je na voljo na internetu. Dostop je možen na strežniku Europa (<http://europa.eu.int>).

Kataloški podatki so navedeni na koncu te publikacije.

Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti, 2005

© Evropske skupnosti, 2005

Ponatis je dovoljen samo z navedbo vira.

NATISNJENO NA BELEM PAPIRJU, KI NE VSEBUJE KLORA

DOSTOP DO SODIŠČ

„Dostop do sodišč“ je bistvena tema na področju nediskriminacije. Vsi upamo, da smo obravnavani na podlagi naših zaslug, vendar če ni tako, kaj lahko storimo? Zakoni, ki prepovedujejo diskriminacijo, so neuporabni, če ljudje v praksi ne morejo uveljavljati svojih pravic.

Kadar gre za vprašanje neenakega obravnavanja na podlagi osebne značilnosti, žrtve diskriminacije pogosto ne ukrepajo, ker se bojijo, da bi bilo skoraj nemogoče dokazati njihov primer, ali ker menijo, da končni rezultat ne bi bil zadovoljiv. Zato je nujno, da se prizadetim zagotovi podpora.

Tudi pravniki bodo mogoče potrebovali podporo in usposabljanje. Priprava dokumentacije za poravnavo, sestavljanje pritožbe, ustvarjanje sočutnega odnosa pri sodniku, odgovornem za sodni primer, je lahko izredno težavna naloga. Na drugi strani pa se morajo sodniki ukvarjati z novimi zakoni in poslovniki ali novimi pravnimi udeleženci, kot so sindikati ali nevladne organizacije. In te organizacije potrebujejo primerna sredstva, da bodo svoje naloge lahko učinkovito izpolnile.

Obe protidiskriminacijski direktivi, sprejeti leta 2000, sta določili nova pravila za enako obravnavanje oseb ter nacionalne vlade zavezale, da prilagodijo, spremenijo ali uvedejo zakonodajo na področju protidiskriminacije. Ta, včasih zastrašujoč proces je pritegnil in sprožil dinamično akademsko, kulturno in politično razpravo.

Direktivi jasno navajata, da bi morali imeti ljudje, ki so žrtve diskriminacije, ustrezna sredstva pravnega varstva in dejansko pravico do odškodnine, da bi lahko zadeve popravili. Učinkovita pravna sredstva so v primerih diskriminacije odločilna, saj posameznikom ne omogočajo samo pravne pomoči, ampak zagotavljajo tudi, da potencialne osebe, ki diskriminirajo, zakonodajo jemljejo resno.

Zagotavljanje prenosa direktiv v vse zakonodaje držav članic je nujno, hkrati pa si EU prek akcijskega programa Skupnosti za boj proti diskriminaciji (2001–2006) prizadeva, da bi pravice in odgovornosti, ki so njihova posledica, postale stvarnost.

Širok spekter projektov, ki se financirajo v okviru akcijskega programa, priča o zavezanosti Evropske komisije, da bi dala potrebno moč tistim združenjem, organizacijam in strokovnjakom, ki so v ospredju boja proti diskriminaciji.

Ti udeleženci in številni drugi so nato sprejeli izziv, da bi zagotovili delovanje direktiv v praksi. Na kakšen način?

Prvič, da bi povečali ozaveščenost in dosegli žrtve diskriminacije, so uvedli orodja, kot so telefonske linije za pomoč, posebni protidiskriminacijski dnevi ali spletne strani, da bi ljudi obvestili o njihovih pravicah ter se posvetili vprašanjem in dvomom, ki jih imajo o diskriminaciji.

Drugič, potreba po imenovanju ključnih udeležencev, ki bodo pomagali žrtvam diskriminacije – ki jo zlasti občutijo sindikati, nevladne organizacije in drugi – je pripeljala do številnih pomembnih pobud: priprave informativnega gradiva in priročnikov; projektov, katerih namen je prenos znanja z bolj opremljenih nevladnih organizacij na manj izkušene ali osrednje temeljne organizacije; usposabljanja sodnikov in pravnikov ali dogodkov, namenjenih izmenjavi izkušenj med različnimi državami.

In tretjič, s priznavanjem pomena učinkovitega kaznovanja diskriminacijskih dejanj ali vedenja, pridemo do dejanskih primerov pravnih ukrepov, ki so ključ do razjasnitve praktične uporabe abstraktnih pravil. Prispevki v tej publikaciji opisujejo različne organe, pristojne za nadaljnjo obravnavo primerov diskriminacije, in številne postopke, ki se lahko uporabijo.

Ker se približujemo bolj raznoliki družbi in delovnemu okolju, lahko dostop do sodišča postane celo še bolj akutna prednostna naloga, zlasti v primerih nadlegovanja. Številne dejavnosti institucij Skupnosti in zainteresiranih udeležencev, načrtane na naslednjih straneh, bi nedvomno morali pohvaliti kot opazne prispevke k temu, da direktivi postaneta resnično učinkovito orodje v boju za enakost.

Matteo Bonini - Baraldi je raziskovalec na Pravni fakulteti Univerze v Bologni v Italiji. Bil je pomočnik koordinatorja nekdanje Evropske skupine izvedencev za boj proti diskriminaciji na podlagi spolne usmerjenosti.

KAZALO

NAVEZOVANJE STIKOV Z ŽRTVAMI DISKRIMINACIJE POGLAVJE 1

UVOD.....	5
DISKRIMINACIJA? POKLIČITE NEMUDOMA!.....	6
DATI STAREJŠIM LJUDEM BESEDO.....	8
BOJ PROTI VSAKODNEVNI DISKRIMINACIJI.....	9

IZBOLJŠEVANJE ZMOGLJIVOSTI DRUGIH UDELEŽENCEV POGLAVJE 2

UVOD.....	11
PREDLOŽITEV ZAHTEVKOV NA SODIŠČE V SKLADU Z ZAKONODAJO ZDRUŽENEGA KRALJESTVA O HENDIKEPIRANOSTI.....	12
POOBLAŠČANJE NEVLADNIH ORGANIZACIJ ZA PODORO ŽRTVAM.....	14
IZBOLJŠEVANJE ZMOGLJIVOSTI NEVLADNIH ORGANIZACIJ V ŠIRŠI EVROPI.....	16
SINDIKALISTI SPREJEMAJO PRAVNI IZZIV.....	18
ITALIJANSKI PRAVNIKI SPOZNAVAJO NOVA ZAKONSKA POOBLASTILA NA PODROČJU NEDISKRIMINACIJE.....	20

UKREPANJE POGLAVJE 3

UVOD.....	21
STRATEGIJE SODNEGA POSTOPKA: VLOGA NEVLADNIH ORGANIZACIJ.....	22
BOLGARSKA SODIŠČA SE BOJUJEJO PROTI DISKRIMINACIJI ROMOV.....	23
BOJ PROTI DISKRIMINACIJI V BELGIJI.....	25
CELOSTNI PRISTOP K IZVAJANJU ZAKONODAJE O ENAKOSTI.....	26

NAVEZOVANJE STIKOV Z ŽRTVAMI DISKRIMINACIJE

Uvod

Direktivi iz člena 13 obvezujeta države članice, da morajo žrtvam diskriminacije zagotoviti dostop do sodišč. Vendar je lahko zakonodaja učinkovita samo, če se ljudje zavedajo svojih pravic in vedo, kako jih lahko uveljavijo. Direktivi zato vsebujeta več določb, ki različnim zainteresiranim udeležencem omogočajo, da bolje obveščajo žrtve diskriminacije in jim zagotavljajo podporo.

Združenja in organizacije, ki imajo pravni interes, lahko s soglasjem žrtev diskriminacije sprožijo pravne postopke v njihovem imenu ali v njihovo podporo. Sindikati, nevladne organizacije in druga ustrezna združenja lahko to priložnost izkoristijo za uresničevanje svojih ciljev v boju proti diskriminaciji in za spodbujanje enakosti. Vendar pa se raven izkušenj glede obveščanja in podpiranja žrtev diskriminacije med organizacijami v Evropi močno razlikuje. Na primer v Belgiji imajo nekatere organizacije večletne izkušnje (glej članek na str. 9 in 10), medtem ko bo treba v državah, kot so Španija, Italija ali Poljska, vse nove možnosti, ki jih ponuja zakonodaja, še raziskati.

NACIONALNI ORGANI ZA POVEČEVANJE OZAVEŠČENOSTI

Direktivi zahtevata, da morajo države članice sprejeti ukrepe za obveščanje ljudi o zakonodaji. Medtem ko je to že bilo narejeno v nekaterih državah (glej primer Nizozemske na str. 6), je splošno poznavanje nacionalne zakonodaje o enakosti v večini držav EU še vedno zelo slabo.

NACIONALNI ORGANI ZA ENAKOST SO KLJUČNI

Tako imenovani „nacionalni organi za enakost“ so bili ustanovljeni, ali so v postopku ustanovitve, v skoraj vseh državah članicah EU, kot zahteva direktiva o rasni enakosti. Njihove glavne naloge so zagotoviti neodvisno pomoč žrtvam diskriminacije, izvajati neodvisne raziskave in študije ter objavljati neodvisna poročila in priporočila. Vendar v mnogih državah njihova vloga presega zahteve direktive, saj se nekateri ukvarjajo še z drugimi vrstami diskriminacije (na primer v Avstriji, Belgiji, na Nizozemskem, Cipru, v Estoniji, Litvi ali na Irskem). Več organov je obstajalo že pred prenosom direktiv in izkazalo se je, da so ključni pri obveščanju, povečevanju ozaveščenosti in podpiranju žrtev diskriminacije v njihovih državah. Upamo lahko, da bodo novi organi imeli ustrezna sredstva in vire, da bodo lahko naredili enako.

DIALOG S CIVILNO DRUŽBO

Direktivi države članice obvezujeta, da morajo spodbujati dialog z ustreznimi nevladnimi organizacijami, ki imajo pravni interes glede prispevanja k boju proti diskriminaciji. Nevladne organizacije imajo ključno vlogo pri uresničevanju protidiskriminacijskih pravic prek zagovorništva in dejavnosti za povečevanje ozaveščenosti. Dialog med socialnimi partnerji je prav tako pomemben za spodbujanje načela enakega obravnavanja. Vendar se obseg, v katerem se sindikati in organizacije delodajalcev prizadevajo za boj proti diskriminaciji, v Evropi zelo razlikuje. Akcijski načrt, ki ga je sprejela Evropska konfederacija sindikatov (ETUC), spodbuja člane k izmenjavi zamisli in izkušnji o izvajanju direktiv in dejavnostih za povečevanje ozaveščenosti.

Sodelovanje med nacionalnimi organi oblasti, organi za enakost, sindikati, organizacijami delodajalcev, nevladnimi organizacijami in predstavniki potencialnih žrtev diskriminacije je nujno za učinkovito izvrševanje zakonodaje o enakosti. Vsak ima posebno strokovno znanje in ključno vlogo pri obveščanju, povečevanju ozaveščenosti in spodbujanju enakosti.

Maria Miguel Sierra je pravnica z izkušnjami v nevladnih organizacijah za boj proti rasizmu in ksenofobiji. Trenutno dela kot svetovalka v protidiskriminacijskih projektih (glej str. 9).

DISKRIMINACIJA? POKLIČITE NEMUDOMA!

Astrid Kortenbach je svetovalka za politiko na Ministrstvu za socialne zadeve in zaposlovanje na oddelku za razvijanje zakonodaje in politik o enakem obravnavanju in nediskriminaciji.

Nizozemska že ima obsežno infrastrukturo, zasnovano za boj proti diskriminaciji. Lokalni in regionalni uradi po državi svetujejo in obravnavajo pritožbe zaradi vseh vrst diskriminacije. Poleg tega je tudi pet nacionalnih strokovnih centrov, ki so specializirani za eno ali dve vrsti diskriminacije. In ne nazadnje obstaja tudi Komisija za enako obravnavanje, nacionalni organ za enakost, ki obravnava uradne pritožbe, daje uradna mnenja o vseh oblikah diskriminacije in zagotavlja informacije širši javnosti.

OZAVEŠČENOST JAVNOSTI JE SLABA

Vendar pa se vsi na Nizozemskem ne zavedajo, da obstaja ta mreža organizacij, ali ne vedo, kako naj se obrnejo nanje. Nizozemska vlada se je skupaj z več nevladnimi organizacijami odločila začeti obveščevalno kampanjo, da bi navezala stike s potencialnimi žrtvami ali pričami diskriminacije. Kampanja je prejela podporo akcijskega programa Skupnosti za boj proti diskriminaciji.

Osrednji del kampanje sta nacionalni vroči telefon (0900-BelGelijk ali 0900-2 354 354) in spletna stran (www.belgelijk.nl). Uvedena sta bila junija 2004 pod sloganom „Discriminatie? Belgelijk!“ (Diskriminacija? Pokličite nemudoma!). Številka je bila objavljena v vseh telefonskih in občinskih imenikih, oktobra 2004 pa se je začela nacionalna oglaševalska kampanja na reklamnih panojih. Radijske postaje, zlasti tiste, ki jih vodijo mladi različnega etničnega porekla, so kampanjo

močno oglaševale. Vendar pa se je izkazalo, da je v druge medije težje prodreti.

Klici prek vročega telefona se samodejno preusmerijo v lokalne in regionalne urade. Čeprav se skupno število klicev, ki jih prejmejo, ni občutno spremenilo, pa uporaba telefonske linije in spletne strani od njihove uvedbe enakomerno narašča. V obdobju med junijem in decembrom 2004 so uradi prejeli skoraj 600 klicev prek vročega telefona in na spletni strani je bilo zabeleženih več kot 13.000 obiskovalcev.

BOLJŠE SODELOVANJE JE KLJUČNO

Nadaljnji uspeh vročega telefona bo odvisen od večje publicitete in zmogljivosti osnovne infrastrukture za obravnavanje prihajajočih zahtev in pritožb. Ta kampanja je dala pozitivno spodbudo za okrepitev sodelovanja med organizacijami, vključenimi v preprečevanje razlikovanja in boj proti diskriminaciji.

Kampanjo koordinira in izvaja protidiskriminacijska agencija RADAR (Rotterdam) po pooblastilu nacionalne zveze uradov za protidiskriminacijo.

Nacionalna reklamna kampanja se je začela oktobra 2004

VEČ INFORMACIJ:

Na lokalne/regionalne protidiskriminacijske urade se lahko obrnete prek nacionalne zveze uradov za protidiskriminacijo (Landelijke Vereniging van Anti Discriminatie Bureaus en Meldpunten):

www.lvadb.nl, www.belgelijk.nl

Koordinator kampanje je protidiskriminacijska agencija RADAR: www.radar.nl, www.belgelijk.nl

DRUGI PARTNERJI KAMPANJE SO:

- Nacionalni strokovni centri:

LBL (starost): www.leeftijd.nl

LBR (rasa/narodnost/vera): www.lbr.nl

E-Quality (spol in narodnost): www.e-quality.nl

CG-Raad (hendikep): www.cg-raad.nl

KLHE (spolna usmerjenost):

www.homo-emancipatiebeleid.nl

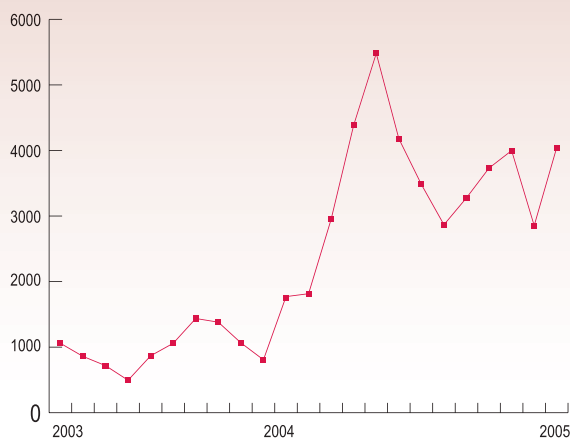
Komisija za enako obravnavo: www.cgb.nl

LINHA SOS IMIGRANTE – TELEFONSKA LINIJA ZA POMOČ PRISELJENCEM NA PORTUGALSKEM

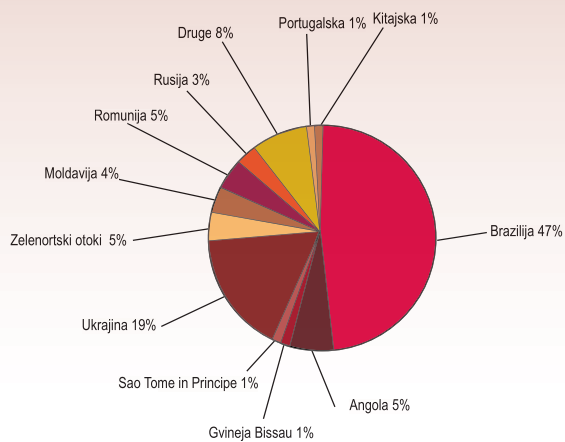
Telefonska linija za pomoč priseljencem in narodnostnim manjšinam na Portugalskem deluje od marca 2003. Zagotavlja informacije in podporo o vprašanih, kot so legalizacija ali ponovna združitev družin, hkrati pa posameznikom omogoča, da prijavijo pritožbe glede diskriminacije ali nadlegovanja. Nekatere od teh pritožb lahko obravnavajo pravni strokovnjaki, ki delajo v službi.

Telefonska linija za pomoč priseljencem se financira iz proračuna vladnega oddelka Visokega komisariata za priseljevanje in narodnostne manjšine (ACIME) prek protokolov s priseljenjskimi združenji.

Število telefonskih poizvedb na mesec

Število poizvedb po državi porekla

DATI STAREJŠIM LJUDEM BESEDO

Direktiva o enakosti pri zaposlovanju razširja nove pravice, da bi zaščitila tiste ljudi, ki so diskriminirani na podlagi svoje starosti. Vendar, kako so prizadeti ljudje obveščeni o svojih pravicah? In kaj lahko storijo, če so nepravilno obravnavani? Za brošuro „Enake pravice v praksi“ smo se pogovarjali s Hanne Schweitzer, vodjo Urada proti starostni diskriminaciji v Kölnu v Nemčiji. Gre za edino organizacijo na nacionalni ravni v Nemčiji, ki organizira kampanje proti starostni diskriminaciji.

Kakšen je vaš pristop k reševanju primerov starostne diskriminacije?

Že leta 1999 smo slišali politike v Nemčiji trditi, da starostna diskriminacija ne obstaja. Hoteli smo zbrati dokaze, da bi dokazali nasprotno, in prav tako spodbuditi ljudi, da razmišljajo bolj odprto o starostni diskriminaciji. Odločili smo se za nacionalni dan pritožb po vsej državi – ki je potekal 21. novembra 2001.

O dnevu smo obveščali prek lokalnih temeljnih organizacij in uvedli poseben vroči telefon, na katerega so ljudje lahko poklicali in predali svoje pritožbe. V tem enem dnevu smo zabeležili okoli 4029 klicev – veliko več, kot bi lahko naša skupina 260 prostovoljcev in 20 telefonskih linij prenesla. Vendar pa smo uspeli zabeležiti skoraj 1600 pritožb, kar je zadosten dokaz, da je starostna diskriminacija v vsakdanjem življenju prisotna v mnogih oblikah.

Okoli 30 % pritožb je bilo povezanih z razmerami na delovnem mestu. Na primer, ugotovili smo, da je bilo celo za zaposlitev na delovnih mestih pri zveznem upravnem organu včasih določena starostna meja „do 40“ let. Moški so se veliko pogosteje pritoževali nad diskriminacijo na delovnem mestu kot ženske (43 % moških v primerjavi s 26 % klicev žensk).

Naslednje najvišje število pritožb (19 %) je bilo povezano s podobo – kako so starejši ljudje prikazani v medijih. Naleteli pa smo tudi na druge primere, v katerih se starejši ljudje redno srečujejo z diskriminacijo, na primer pri dostopu do zdravstvenega zavarovanja, finančnih storitev, javnih površin, skrbstvenih storitev, nadaljnjega izobraževanja in prostovoljnega dela.

Seveda je bilo za nacionalni dan pritožb potrebnih zelo veliko sredstev, vendar je pomagal povečati ozaveščenost javnosti o tem vprašanju. Leta 2002 smo postavili spletno stran, ki jo lahko ljudje obišejo in uporabijo za pošiljanje svojih pritožb po elektronski poti. Med januarjem in decembrom 2004 je stran obiskalo okoli 46.000 uporabnikov. Vedno bolj postajamo poznani kot referenčna točka glede starostne diskriminacije.

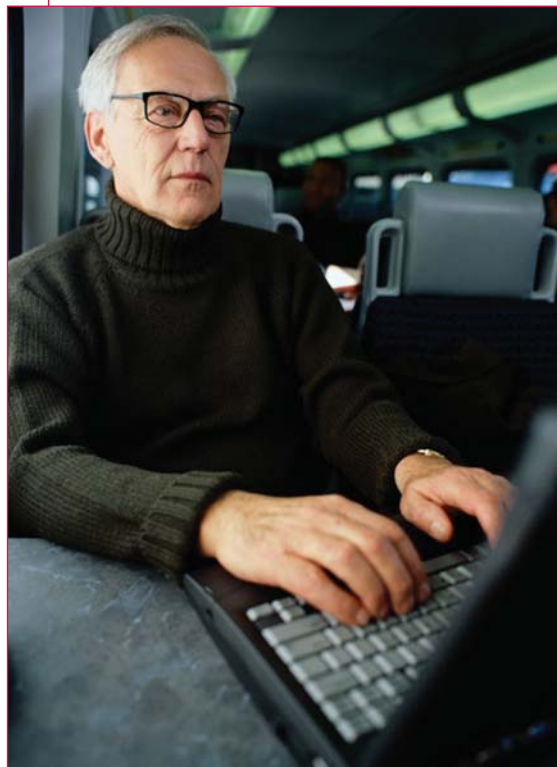
In kakšno podporo ali nasvete dajete pritožnikom?

Trenutno ne obstaja noben nemški zakon, ki bi prepovedoval starostno diskriminacijo, zato ne moremo pravno ukrepati. Kljub temu ljudi obveščamo o obstoječi zakonodaji EU in jim svetujemo, kaj naj vključijo v uradno pritožbo.

Kakšne spremembe pričakujete v prihodnosti?

Januarja 2005 je zvezna vlada pripravila prvo obravnavo novega zakona, ki bo prepovedoval več vrst diskriminacije, vključno s starostno. Pri tem smo sodelovali z nasveti o vsebini prvega osnutka. Upamo, da bo nov zakon presegel okvir direktiv EU in prepovedal diskriminacijo pri dostopu do blaga in storitev ter zaposlitve. Vendar je za to še prezgodaj. Upamo, da bo vlada zakon hitro izglasovala in ga sprejela pred poletjem 2005.

O diskriminaciji na delovnem mestu se je pritožilo več moških kot žensk

DODATNE INFORMACIJE O NACIONALNEM
DNEVU PRITOŽB LAHKO NAJDETE NA:
www.altersdiskriminierung.de

BOJ PROTI VSAKODNEVNI DISKRIMINACIJI

Maria Miguel Sierra je več let vodila pisarno za pritožbe Gibanja proti rasizmu, antisemitizmu in ksenofobiji (MRAX) in nato postala namestnica direktorja Evropske mreže proti rasizmu (ENAR). Trenutno dela kot svetovalka in je vključena v številne različne projekte v novih državah članicah EU.

Ena od novosti, ki sta jih uvedli direktivi, je pravica, da lahko združenja in organizacije podprejo ali zastopajo žrtve diskriminacije v pravnem postopku. Zaradi svojih tesnih povezav z „ranljivimi skupinami“, so organizacije civilne družbe primerne, da pomagajo izvrševati protidiskriminacijsko zakonodajo.

Izkušnje „Gibanja proti rasizmu, antisemitizmu in ksenofobiji“ (MRAX), belgijske neprofitne organizacije, so dober zgled. Organizacija MRAX vodi pisarno za pritožbe od leta 1974 in zagotavlja storitve ljudem, ki so bili žrtve ali priče dejanj rasizma ali diskriminacije.

IZBIRA USTREZNIH UKREPOV

V pisarni za pritožbe dva pravna svetovalca dajeta brezplačne informacije in nasvete o naslednjih možnostih, ki jih ima na voljo pritožnik.

- Ugovor domnevemu storilcu kaznivega dejanja diskriminacije ali njegovemu/njenemu nadrejenemu. Obtoženo stran se povabi, da predstavi svojo stran zgodbe, in se jo opozori na možne pravne posledice diskriminacije. Kadar je to primerno, se vodstvo obtožene strani povabi, da razišče dejstva in ustrezno ukrepa. Glavna cilja takega ukrepanja sta odvrčanje in preprečevanje.
- Poravnava. V razmerah, ko je težko predložiti dokaze o diskriminaciji (na primer pri stanovanju) ali kadar je pritožnik v kočljivem položaju (na primer pri zaposlovanju), se lahko predlaga poravnava. Zato je treba vzpostaviti dialog z obtoženo stranjo, da se doseže poravnava ali opravičilo.
- Vložitev pritožbe. V primerih rasističnih dejanj, ki jih zagrešijo javni uslužbenci ali bolj specifično policija, večina žrtev ponavadi vloži pritožbo. Pri hujših ali tipičnih primerih lahko v pravnem postopku sodeluje organizacija MRAX. Zakon iz leta 1981 (o kaznovanju nekaterih dejanj z rasističnim ali ksenofobičnim motivom) organizaciji MRAX dovoljuje, da to stori.

POVEČEVANJE OZAVEŠČENOSTI JAVNOSTI

Pritožbe, ki jih je pisarna prejela, so organizaciji MRAX pomagale zasnovati kampanje za povečevanje ozaveščenosti, katerih cilj je zaustaviti diskriminacijo pri viru in hkrati spodbuditi žrtve, da prijavijo dejanja diskriminacije. Od leta 2002 organizacija MRAX vodi kampanjo, ki je osredotočena na vsakodnevno diskriminacijo. Začela je z reševanjem primerov diskriminacije pri dostopu v diskoteke in bare; trenutno se osredotoča na diskriminacijo pri dostopu do stanovanja; zadnji del kampanje bo zajemal diskriminacijo pri zaposlovanju. Kampanja poteka v sodelovanju s Centrom za enake možnosti in nasprotovanje rasizmu (belgijski nacionalni urad za enakost) ter številnimi združenji in ustanovami.

Obveščevalna kampanja je usmerjena na diskriminacijo pri dostopu do stanovanja

POTREBNI SO TUDI POLITIČNI UKREPI

Organizacija MRAX nudi tudi strokovno znanje in izkušnje o vprašanih, povezanih s priseljevanjem in azilom, dokumentacijski center, različna usposabljanja za različne kroge ljudi in mesečno glasilo "MRAX-Info". Na podlagi svojih bogatih izkušenj lahko organizacija MRAX prispeva k zakonodaji in razvoju politike ter izzove upravne, sodne in politične organe, da ukrepajo proti rasni diskriminaciji.

ZA VEČ INFORMACIJ GLEJTE:

Gibanje proti rasizmu, antisemitizmu in ksenofobiji:
www.mrax.be
 Belgijski nacionalni organ za enakost:
www.antiracisme.be

IZBOLJŠEVANJE ZMOGLJIVOSTI DRUGIH UDELEŽENCEV

Uvod

K SKUPNEMU CILJU ZA UDELEŽENCE

Obe protidiskriminacijski direktivi zahtevata, da morajo države članice zagotoviti, da so sodni in/ali upravni postopki na voljo vsem tistim, ki so bili izpostavljeni diskriminaciji, ter s tem dajeta novo vlogo pravnikom, nevladnim organizacijam, združenjem, neodvisnim organom in sindikatom.

Medtem ko so obstoječe organizacije okrepile svoje vloge (na primer v Združenem kraljestvu), sta direktivi omogočili ustanovitev novih ustanov, ki lahko žrtve obveščajo, jim svetujejo, jih zastopajo na sodiščih, zbirajo potrebne dokaze ter jim pomagajo pri pogajanjih z njihovim delodajalcem. Različne vrste udeležencev in organizacij – nevladne organizacije, sindikati in pravniki – imajo različen status in se pogosto ukvarjajo s posameznimi vrstami diskriminacije. To pomeni, da ima v praksi vsak posebno vlogo.

Vendar pa sledijo tudi skupnemu cilju: izvrševati protidiskriminacijsko zakonodajo. Če želijo to doseči, morajo med seboj tesno sodelovati. Kdo bi lahko bolje pomagal pravniku pri zbiranju potrebnih dokazov, da se sodni primer predloži sodišču, kot nevladna organizacija ali sindikat? In brez pravnikovega strokovnega znanja so nevladne organizacije in sindikati omejeni v pravnih nasvetih, ki jih lahko nudijo žrtvi, če ne razvijejo potrebnih virov.

USPOSABLJANJE – KLJUČNO ORODJE

Ti udeleženci se morajo zavedati svojih dopolnilnih vlog in potenciala, da lahko žrtve čim bolj učinkovito branijo. Povečevanje ozaveščenosti je vodilna misel akcijskega programa Skupnosti za boj proti diskriminaciji, ki ga med drugim izvajajo številne nacionalne in nadnacionalne izobraževalne ustanove.

Usposabljanje je ključni instrument za boj proti diskriminaciji in podporo žrtvam. Z usposabljanjem o direktivah EU o diskriminaciji in prenosu v nacionalno zakonodajo so udeleženci obveščeni ne samo o pomenu in posledicah pojmov, uporabljenih v pravnih instrumentih, ampak so tudi poučeni, kako naj jih uporabljajo in jih prilagajajo različnim razmeram.

Tako usposabljanje daje udeležencem posebno pravno metodologijo, da se seznanijo s posebnimi metodami pravnega sklepanja pri izvajanju in razlaganju direktiv. Z uporabo regionalnega pristopa, kot je pristop italijanskega vrhovnega pravosodnega sveta, ali nadnacionalnega pristopa, kot je Akademija za evropsko pravo v Trierju, lahko udeležencem omogočimo tudi, da izmenjajo strokovne izkušnje in mnenja.

Florence Hartmann-Vareilles je direktorica programov na Akademiji za evropsko pravo (ERA) v Trierju, kjer je odgovorna za številne seminarje o protidiskriminacijski zakonodaji EU, ki jih podpira akcijski program Skupnosti za boj proti diskriminaciji. Pred tem je delala kot odvetnica v Grenoblu in Parizu.

PREDLOŽITEV ZAHTEVKOV NA SODIŠČE V SKLADU Z ZAKONODAJO ZDRUŽENEGA KRALJESTVA O HENDIKEPIRANOSTI

Caroline Gooding je direktorica britanske komisije za pravice hendikepiranih in je odgovorna za svetovanje o ključnih dolgoročnih, medsektorskih vprašanjih hendikepa ter skupnemu vplivu zakona o diskriminaciji na podlagi hendikepiranosti (DDA). Je nekdanja vodja projekta za zastopanje in svetovanje o DDA ter je bila članica vladne projektne skupine o hendikepiranosti.

Od sprejetja britanskega zakona o diskriminaciji na podlagi hendikepiranosti leta 1995 sta dve nacionalni invalidski organizaciji uvedli posebne projekte ali enote, ki svetujejo in zastopajo glede vprašanj diskriminacije na podlagi hendikepiranosti.

SPECIALIZIRANE ENOTE ZA PRAVNE NASVETE

Kraljevi nacionalni inštitut za slepe (RNIB) je ustanovil delovno mesto pravnega zastopnika. Ta služba, ki je sedaj razširjena dva uslužbenca, svetuje in zastopa slepe in slabovidne osebe v primerih diskriminacije ter svetuje tistim, ki jih zastopajo, kot so odvetniki, sindikati ali pravni centri. Prav tako pripravlja informativne bilteno o DDA ter organizira predavanja po vsej državi o njegovih določbah.

Inštitut RNIB je do zdaj zastopal več sto slepih in slabovidnih oseb v primerih diskriminacije pri dostopu do zaposlitve ter blaga in storitev. Povprečno prejme od 50 do 75 telefonskih klicev na teden, poleg poizvedb, poslanih po elektronski in navadni pošti. Veliko primerov se je poravnalo, medtem ko so bili drugi precedenčni primeri na sodiščih. Na primer:

- Gospod H ni smel vstopiti v lokalno restavracijo, ker je imel s seboj psa vodnika. V tožbi po zakonu ga je zastopal RNIB. Sodišče mu je prisodilo 1000 GBP (1450 EUR) odškodnine in prva tožba v skladu s temi določbami je uspela zoper restavracijo ter jo prisilila, da mu mora dovoliti jesti v njej.

Več organizacij v Združenem kraljestvu daje pravne nasvete o diskriminaciji na podlagi hendikepiranosti

- Gospod A ni dobil zaposlitve, ker ni imel voznškega dovoljenja, čeprav bi lahko v službo potoval z drugimi prevoznimi sredstvi. Primer se je poravnal s plačilom odškodnine v višini 12 000 GBP (17 400 EUR) in ponudbo za drugo delovno mesto.

Kraljevi nacionalni inštitut za gluhe (RNID) je največja dobrodelna organizacija, ki zastopa devet milijonov gluhih

in naglušnih v Združenem kraljestvu. Ustanovili so posebno enoto za pravne nasvete in zagovorništvo, t. i. Casework Service, ki se ukvarja z vprašanji gluhih in naglušnih ljudi v zvezi z zakonodajo o hendikepiranosti in socialni varnosti.

Od leta 2001 je služba Casework Service neposredno obravnavala okoli 2000 vprašanj posameznikov ter navezala več sto stikov z organizacijami in vladnimi agencijami. Od sredine leta 2002 je lahko sprožila sodne postopke v skladu z zakonom o diskriminaciji na podlagi hendikepiranosti in zastopala več kot 30 primerov,

erov je uspešno razrešila, bodisi na končnem zaslišanju ali s poravnavo po pogajanjih.

DEJAVNE SO TUDI DRUGE MREŽE

Medtem ko sta bili ti organizaciji najbolj dejavni pri zagotavljanju zagovorništva in informacij o zakonu o diskriminaciji na podlagi hendikepiranosti, druge zagotavljajo podobne storitve. MIND, največja nacionalna organizacija za ljudi z duševnimi boleznimi, nudi telefonsko linijo s pravnimi nasveti in ima mrežo pravnikov, na katere se lahko obrnejo. Ta svetovalna služba pokriva številna vprašanja – samo majhen del klicev se nanaša na DDA.

DIAL-UK, mreža 160 lokalnih služb, ki zagotavlja informacije o hendikepiranosti in svetovalno telefonsko linijo, je organizirala številne izobraževalne seminarje po vsej državi, ko je DDA začel veljati.

Pri širjenju informacij o zakonu in zastopanju primerov v imenu svojih članov je dejavnih tudi več sindikatov. Dobri odnosi med invalidskimi organizacijami in sindikati so pomembni za učinkovito zastopanje pravic invalidov.

ZA VEČ INFORMACIJ:

Komisija za pravice hendikepiranih: www.drc-gb.org
Zakonodaja o hendikepiranosti, glejte oddelek
britanske vlade za politiko hendikepiranosti:
www.disability.gov.uk

RNIB: www.rnib.org.uk
RNID: www.rnid.org.uk
MIND: www.mind.org.uk
DIAL-UK: www.dialuk.info

AKTIVISTI IN PRAVNI ZASTOPNIKI: PROGRAM USPOSABLJANJA O PRAVICAH HENDIKEPIRANIH

Nacionalna invalidska konfederacija Grčije koordinira projekt, ki vključuje partnerje iz devetih držav članic EU, Bolgarije in Romunije. Njegov cilj je aktiviste in pravne zastopnike, ki so sami hendikepirani ali zastopajo ljudi s hendikepom, pooblastiti za uporabo novo sprejetih pravnih instrumentov. Organizirani bodo trije seminarji na ravni EU in 11 nacionalnih izobraževalnih seminarjev, ki bodo posvečeni zakonodaji o pravicah, ki izhajajo iz evropskih in mednarodnih določb ter nacionalnih zakonov držav članic. Kot rezultat projekta lahko pričakujemo tudi priročnik za izobraževanje in spletno stran.

ZA NADALJNE INFORMACIJE GLEJTE:

Evropski forum o hendikepiranosti (EDF): www.edf-feph.org
Nacionalna invalidska konfederacija Grčije: www.esaea.gr

POOBLAŠČANJE NEVLADNIH ORGANIZACIJ ZA PODORO ŽRTVAM

Anette Sjödin je projektna koordinatorka pri RFSL (švedski zvezi za pravice lezbijk, gejev, biseksualnih in transseksualnih ljudi), v kateri se ukvarja zlasti s projekti EU v zvezi s težavami na delovnih mestih.

Veliko ljudi, ki se srečujejo z diskriminacijo na delovnem mestu, ne bi nikoli vložilo pritožbe. Zakaj? Kaj posameznike zadržuje, da ne ukrepajo za zaščito svojih pravic?

Najprej morate vedeti, kaj je diskriminacija in da obstaja zakonodaja za boj proti njej. Namesto tega, da krivite sebe, da niste dovolj dobri, se morate zavedati, da ustrahovanje, nadlegovanje ali zavrnitev zaposlitve, čeprav ste bili najprimernejši kandidat, pomeni diskriminacijo.

Drugič, ugotoviti morate, kakšno korist imate, če se odzovete na diskriminacijsko obravnavanje in ugovarjate proti njemu. Zakaj bi morali ukrepati, zakaj ne bi bili raje tiho in potrpeživi? Za ukrepanje morate biti dovolj motivirani.

Nazadnje morate vedeti, na koga se lahko obrnete. Komu lahko zaupate? Kdo bo na vaši strani in kdo bo vedel, kaj storiti naprej? Podpore boste potrebovali pri pravnem postopku in premagovanju duševnega pritiska.

Potrebno bo veliko truda, če želimo premagati te ovire in spraviti zakonodajo v vsakdanjo prakso. Kadar nevladne organizacije podpirajo posameznike, imajo zelo pomembno vlogo. Kot predstavniki izpostavljenih skupin imajo vpogled v vsakdanje življenje posameznikov, ki jih zastopajo, ter znanje o vrstah diskriminacije. Nevladne organizacije se lahko v stikih s posamezniki in organizacijami verodostojno posvečajo reševanju zgornjih vprašanj.

CILJNO USMERJENO USPOSABLJANJE V ŠTIRIH DRŽAVAH

V projektu „Dostop do sodišč“ sodelujejo organizacije iz štirih držav, da bi premostile vrzel med besedami in dejanji

ter da bi se zakonodaja uporabila v praksi, ko se pojavi diskriminacija. Projekt je usmerjen na diskriminacijo na podlagi starosti, hendikepa in spolne usmerjenosti. Nacionalne dejavnosti vodijo štiri nevladne organizacije: Help the Aged (Pomagajmo starostnikom) iz Velike Britanije, španska konfederacija organizacij starejših ljudi (CEOMA), ACCEPT, organizacija za delo na področju spolne usmerjenosti v Romuniji, in švedska zveza za pravice lezbijk, gejev, biseksualnih in transseksualnih ljudi (RFSL). V projekt, ki ga vodi RFSL, sta vključena tudi švedska konfederacija sindikatov (LO) in švedski varuh človekovih

pravic proti diskriminaciji na podlagi spolne usmerjenosti (HomO). Projekt je podprt kot nadnacionalni ukrep v okviru akcijskega programa Skupnosti za boj proti diskriminaciji.

Na nacionalni ravni je projekt v štirih državah različno organiziran. To je nujno, saj se razmere in strukture razlikujejo: zakonodaje se razlikujejo med državami; poznavanje zakonodaje je bolj ali manj razpršeno med posameznike, nevladne organizacije, sindikate in pravne zastopnike; strukture za reševanje pritožb se razlikujejo in ključni udeleženci niso vedno enaki v vsaki državi.

Čeprav se podrobnosti razlikujejo, je skupni cilj enak: pooblastiti ključne udeležence, da z izboljševanjem zmogljivosti podprejo posameznike. To poteka z organizacijo seminarjev/konferenc in pripravo informativnega/vzgojno-izobraževalnega gradiva. Obravnavale se bodo zgoraj navedene ovire s poudarkom na vlogah ključnih udeležencev ter njihovih priložnostih in odgovornosti, da pomagajo posameznikom.

UTIRANJE POTI ZA PRIHODNJE UKREPE

Končni rezultat projekta bo skupni vzgojno-izobraževalni

Posamezniki potrebujejo podporo, da bo zakonodaja delovala v praksi

priročnik, ki se bo razvijal skozi celotno projektno obdobje in bo končan leta 2006. Priročnik bo preveden v več jezikov. Leta 2006 bo organiziran nadnacionalni seminar s pomembnim skupnim ciljem določitve programa za stalno protidiskriminacijsko delo v vsej Evropi. Kajti nekaj je gotovo: delo na področju boja proti diskriminaciji se bo moralo še dolgo nadaljevati – in posamezniki bodo potrebovali podporo svojih nevladnih organizacij, da bo zakonodaja začela delovati v praksi.

ZA VEČ INFORMACIJ OBIŠČITE:

www.rfsl.se/access

IZBOLJŠEVANJE ZMOGLJIVOSTI NEVLADNIH ORGANIZACIJ V ŠIRŠI EVROPI

Margarita Ilieva je pravnica na področju protidiskriminacije, ki deluje v Sofiji. Vključena je v pripravo bolgarske protidiskriminacijske zakonodaje, usklajeno z direktivama EU, in je izvedla številne strokovne analize domačega pravnega položaja, vključno z analizo za Evropsko komisijo. Trenutno je bolgarska nacionalna koordinatorica projekta, podprtega v okviru akcijskega programa Skupnosti za boj proti diskriminaciji, ki želi začrtati in izboljšati zmogljivosti nevladnih organizacij v desetih novih državah članicah in treh državah kandidatkah. Za brošuro „Enake pravice v praksi“ je povedala več o tem projektu in potrebah sektorja nevladnih organizacij v Bolgariji ter širše v srednji in vzhodni Evropi.

Kako lahko nevladne organizacije pomagajo žrtvam diskriminacije pri dostopu do sodišč?

Nevladne organizacije delujejo kot ustanove za povečevanje ozaveščenosti, ki žrtvam omogočajo, da diskriminacijo prepoznajo kot kršitev pravic, ter jih obveščajo, kam se lahko zatečejo. Prav tako prejemajo in rešujejo pritožbe, svetujejo, kako zakonsko in praktično obravnavati primer. Kadar pride do sodnega postopka, nevladne organizacije pomagajo žrtvam pri pripravi pravne dokumentacije tako, da zabeležijo ustrezna dejstva in zagotovijo potrebne dokaze, da se pritožba predloži sodišču. Nekatere nevladne organizacije imajo pravne strokovne vire, ki jim omogočajo, da žrtve zastopajo na sodiščih in pred drugimi organi. Nekatere se ukvarjajo s strateškimi pravnimi spori, kjer s preizkušanjem proaktivno iščejo ali razvijajo pravne primere, da bi spodbudile sodno prakso o vprašanih, ki bi imele posledice za celotni sistem. Nato objavijo rezultate sodnega postopka in si prizadevajo, da bi spremenile splošen odnos javnosti.

Kako se je ta vloga spremenila v Bolgariji z novo protidiskriminacijsko zakonodajo?

Nova zakonodaja, v katero je bil prenesen pravni red Skupnosti, je močno razširila možnosti nevladnih orga-

nizacij, da se vključijo v protidiskriminacijske sodne postopke. Dodelila jim je pravico, da lahko zastopajo žrtve in začenejo postopke v njihovem imenu, kadar so kršene pravice več ljudi. Poleg tega se lahko nevladne organizacije pridružijo postopkom, ki jih vložijo posamezne žrtve ali druge nevladne organizacije v imenu zainteresirane stranke, ter zagotovijo dodatno strokovno znanje ali politično podporo sodnim primerom splošnega pomena. Domače in mednarodne skupine za človekove pravice so bile navdušene, da lahko preizkusijo te navdušujoče možnosti nove pravice, in sodne primere splošnega pomena privedejo na sodišče ter nastopajo kot tožniki proti diskriminaciji. Tožba, ki sta jo sodišču predložila bolgarski helsinški odbor in fundacija Romani Baht, in ki se ji je priključil Evropski center za pravice Romov kot *amicus curiae*, je na procesu uspela.

Koliko organizacij je dejavnih na tem področju in na katerih področjih? Koliko jih bo vključenih v ta projekt?

V Bolgariji je v delo na področju protidiskriminacije vključenih okoli deset nevladnih organizacij, ki se ukvarjajo s spremljanjem, pravnimi spori in zagovorništvom. Večinoma so skupine za človekove pravice s poudarkom na rasi/narodnosti. Nekatere skupine izhajajo iz skupnosti in se osredotočajo

na romsko etničnost, spolno usmerjenost in hendikep. Skupine, ki se ukvarjajo z vero in starostjo, so izrazito manj dejavne. Drugih deset organizacij izvaja izključno kampanje za odpravo ločevanja romskih otrok v šolah. V projekt bodo vključeni aktivisti iz vseh teh nevladnih organizacij.

V kakšnem obsegu se zmogljivost nevladnih organizacij razlikuje med trinajstimi državami, vključenimi v projekt?

Nevladne organizacije so v najmočnejšem položaju v Bolgariji, na Madžarskem in Poljskem, kjer se lahko zanašajo na večje skupine izkušenih aktivistov, vključno s pravniki, ki se ukvarjajo s sodnimi primeri splošnega pomena. V teh treh državah so bile nevladne organizacije uspešnejše pri lobiranju, zagovorništvu in strateških sodnih postopkih tako na domači kot mednarodni ravni.

Kakšne so posebne potrebe nevladnih organizacij v trinajstih državah?

Velika večina temeljnih skupin, in tistih, ki izhajajo iz skupnosti, potrebuje usposabljanje o protidiskriminacijskih pravnih standardih in sredstvih. Bolje razvite, centralno organizirane nevladne organizacije potrebujejo usposabljanje trenerjev, ki bodo pomagali prenesti znanje na skupine iz skupnosti in temeljne skupine. To lahko pomaga okrepiti vlogo manjših skupin pri dostopu do sodne verige kot povezave med žrtvami in sodnimi primeri na eni strani ter pravnim zagovorniki in nacionalno prepoznavnostjo na drugi. Manjše lokalne skupine in bolj razvite nacionalne organizacije potrebujejo institucionalno podporo in finančna sredstva, da razširijo svoja prizadevanja v sodnih postopkih in zagovorništvu ter svoje protidiskriminacijsko znanje premaknejo na višjo raven.

Ali so sposobne izkoristiti določbe nove zakonodaje?

Velik del starejših in močnejših nevladnih organizacij z izkušnjami na področju učinkovitega dela v zvezi s človeko-

vimi pravicami je dovolj dobro opremljenih, da nova pravna sredstva uporabi v praksi. Druge organizacije ter velika večina lokalnih skupin in skupin iz skupnosti potrebujejo usposabljanje ali nadaljnje usposabljanje. Da bi olajšali ta cilj, bi bila pametna naložba razširiti zmogljivost usposabljanja bolj izkušenih organizacij, da se jim omogoči prenos njihovega znanja na lokalne skupine in skupine iz skupnosti.

Kako bo ta projekt pomagal okrepiti njihovo zmogljivost?

Ta projekt bo s sponzoriranjem usposabljanja trenerjev, kateremu bo sledilo usposabljanje aktivistov, pomagal pri širjenju praktične usposobljenosti pomembnega dela skupnosti nevladnih organizacij. To lahko še dodatno okrepi razvoj sektorja javnega interesa in začne uresničevati pravico do enakosti. Končno število aktivistov, ki morajo biti usposobljeni (50 ljudi v Bolgariji), je ogromno, če upoštevamo, da je na tem področju trenutno dejavnih samo okoli deset nevladnih organizacij (razen tistih, ki se ukvarjajo z Romi v šolstvu). To pomeni, da je usposabljanje načrtovano v takem obsegu, da bo vplivalo na celotno skupnost protidiskriminacijskih aktivistov, in da mogoče podvoji njeno zmogljivost.

VEČ INFORMACIJ LAHKO DOBITE PRI DVEH PROJEKTHNIH PARTNERJIH:

„Human European Consultancy“:
www.humanconsultancy.com
„Migration Policy Group“: www.migpolgroup.com

SINDIKALISTI SPREJEMAJO PRAVNI IZZIV

Jean-Luc Rageul je generalni sekretar pariškega departmajskega oddelka CFDT. CFDT je nacionalna konfederacija sindikatov, ki zastopa delavce z različnih področij in panog javnega in zasebnega sektorja na različnih ravneh: nacionalni, regionalni, departmajski in lokalni.

Pariški departmajski oddelek Francoske demokratične konfederacije dela (CFDT) se je dolgoročno zavezal k enakosti in boju proti diskriminaciji. Vse od sedemdesetih se bojujemo za enake pravice vseh delavcev, francoskega ali tujega porekla. V osemdesetih smo se osredotočili na spodbujanje zakonske ureditve tujih delavcev brez papirjev in v devetdesetih izvedli program ozaveščanja in ukrepov z naslovom „Za enakost. Proti diskriminaciji“.

Kljub dejavnostim za povečevanje ozaveščenosti rasna diskriminacija še vedno obstaja v številnih vodstvenih praksah, sindikalni dejavniki pa so preslabo opremljeni, da bi se spopadli z njo. Da bi dejavnike pooblastili za uporabo protidiskriminacijske zakonodaje v okviru njihove sindikalne prakse, smo si kot eno od ključnih prednostnih nalog zastavili usposabljanje o pravnih postopkih.

STRUKTURIRANA OBLIKA USPOSABLJANJA

Leta 2004 smo začeli sklop izobraževalnih seminarjev skupaj s svetovalci iz podjetij Astrolabe Conseil in GELD (Groupe d'Etude et de Lutte contre les Discriminations). Seminarji so bili namenjeni ključnim sindikalnim dejavnikom: izvoljenim delovnopravnim sodnikom, sindikalnim pravnim zastopnikom in predstavnikom sindikatov na delovnem mestu.

Seminarji so privedli do preizkušenega in preverjenega modula usposabljanja, ki zajema naslednje ključne elemente:

- izvor koncepta diskriminacije;
- osnove mednarodne zakonodaje o človekovih pravicah;
- evropsko zakonodajo in evropski pravni red v zvezi z

diskriminacijo;

- podrobno analizo direktiv EU 2000/43 in 2000/78;
- koncept diskriminacije v primerjavi s konceptom enakosti, utemeljenim v tradicionalni francoski ustavni in upravni zakonodaji;
- vpliv evropske pravne ureditve, ki je prenesena v francosko zakonodajo, na pravno ureditev o enakosti in prakso pravosodnih dejavnikov;
- zbiranje dokazov o diskriminaciji.

SPREMEMBA NAVAD PRAVNIH DEJAVNIKOV

Postalo je jasno, da morajo sindikalni udeleženci temeljito spremeniti svoj pristop k analiziranju primerov diskriminacije in sodne postopke graditi na novih zakonih. Zlasti francoski pravosodni sistem ima zelo malo izkušenj z novimi pravili o dokazovanju in prenosu dokaznega bremena. Ključni rezultat usposabljanja je tako praktično metodološko orodje, ki naj bi pomagal pravnim zagovornikom, sodnikom na delovnih sodiščih in mednarodnim dejavnikom pridobiti dokaze. Obravnava vprašanja, ki jih je treba postaviti žrtvi, strateške možnosti, ki jih je treba upoštevati, in dokumente, ki jih je treba zbrati na vsaki stopnji postopka; od prvega srečanja z delavcem do postopka odločanja na delovnem sodišču.

Seminarji so prav tako potrdili, kako pomembno je tesno sodelovanje z udeleženci zunaj sindikalnega gibanja, kot so sodniki, inšpektorji za delo in javni zavodi za zaposlovanje.

Leta 2005 pariški CFDT predlaga, da v tem izobraževalnem

sklopu sodelujejo vsi njihovi delovnopravni sodniki in predstavniki sindikatov. Tako upamo, da jih bomo seznanili z novimi pravili o dokazovanju in jih spodbudili, da zavzamejo konstruktiven pristop v boju proti diskriminaciji.

ZA VEČ INFORMACIJ GLEJTE:

GELD: www.le114.fr

CFDT: www.cfdt.fr

ENAKA OBRAVNAVA NA DELOVNEM MESTU IN PRI DOSTOPU DO STANOVANJ

Nadnacionalni projekt "Casadis", ki se financira v okviru akcijskega programa Skupnosti za boj proti diskriminaciji, združuje sindikate in organizacije za usposabljanje iz štirih držav – Francije, Belgije, Italije in Romunije. Njihov cilj je usposobiti in podpirati sindikalne dejavnike v njihovem boju proti diskriminaciji na delovnem mestu in pri dostopu do stanovanj. Posebna ciljna skupina se razlikuje po potrebah posamezne države, vendar vključuje sindikalne zaupnike in druge predstavnike delavcev, strokovnjake v sindikatih na področju delovnega prava in sodnike porotnike, ki zastopajo delavce ali sindikate na delovnih

sodiščih.

Cilj usposabljanja je povečati ozaveščenost udeležencev o diskriminaciji, ki temelji na različnih okoliščinah: starosti, hendikepu, zdravju, rasi ali veri. Usposabljanje bo obravnavalo, kakšno pravno varstvo je na voljo na nacionalni in evropski ravni, in zagotovilo stvaren „priročnik“, ki ga lahko posamezniki uporabijo pri vsakdanjem delu za spodbujanje enakih možnosti in raznolikosti.

Cilj Casadisa je tudi omogočiti izmenjavo izkušenj med različnimi partnerskimi državami, spodbujati dobro prakso in z rezultati seznaniti najširši krog ljudi.

Projekt usklajuje Émergences in vključuje naslednje partnerje:

La Confédération Générale du Travail (CGT) – Francija;

Form'action André Renard – Belgija – organ za usposabljanje za sindikat Fédération Générale du Travail de Belgique (FGTB);

Agenzia Formazione Lavoro (AGFOL) – Italija;

Confederatia nationala a sindicatelor libere din romania Fratia (CNSLR) – Romunija.

ZA VEČ INFORMACIJ GLEJTE:

www.casadis.org

ITALIJANSKI PRAVNIKI SPOZNAVAJO NOVA ZAKONSKA POOBLASTILA NA PODROČJU NEDISKRIMINACIJE

Paola Accardo je sodnica in strokovnjakinja za pravo Skupnosti znotraj italijanskega vrhovnega pravosodnega sveta (CSM). CSM je uradni organ, ki zagotavlja samoupravo in neodvisnost sodstva. Prav tako organizira in nadzira poklicno usposabljanje pripravnikov sodnikov in tožilcev ter zagotavlja stalno usposabljanje odvetnikov.

Italijanska vlada je julija 2003 izdala dve zakonodajni uredbi o prenosu direktiv EU o rasni enakosti in enakosti pri zaposlovanju. Vendar pa izvajanje zakona od pravnikov zahteva, da so seznanjeni z besedili in zakonskimi pooblastili, ki jih zagotavljajo.

CILJNO USPOSOBLJANJE NA PODROČJU NEDISKRIMINACIJE

S sredstvi iz dejavnosti akcijskega programa Skupnosti za boj proti diskriminaciji, ki so namenjene nacionalnemu ozaveščanju, je vrhovni pravosodni svet (Consiglio Superiore della Magistratura – CSM) razvil programe usposabljanja pravnikov v Rimu in osmih drugih območjih.

Usposabljanje na področju nediskriminacije se je začelo s tridnevним seminarjem aprila 2004. Program je veliko zajemal iz pozitivnih izkušenj usposabljanja, ki ga je organizirala Akademija za evropsko pravo (ERA). Sodniki in pravni strokovnjaki, pravniki in izvedenci so bili pozvani, da izmenjajo izkušnje, kar naj bi spodbudilo poglobljene razprave o direktivah EU in o nacionalnem pravu.

Pomen „klavzule o neslabšanju“ iz direktiv je v okviru italijanske zakonodaje pritegnil veliko pozornosti. Od leta 1999 ima Italija visoko stopnjo pravnega varstva proti diskriminaciji, ki temelji na hendikepu, in zahteva od delodajalcev, da izvedejo več pozitivnih ukrepov za zaposlovanje hendikepiranih oseb. V skladu s klavzulo o neslabšanju uporaba Direktive o enakosti pri zaposlovanju ne more oslabiti teh določb.

V Italiji se sedaj pojavljajo sodni primeri diskriminacije, ki temelji na spolni usmerjenosti in starosti, izvajanje Direktive o enakosti pri zaposlovanju v praksi pa je še vedno negotovo. Kdaj so npr. starostne omejitve, ki jih uvede delodajalec, sprejemljive, ker izražajo pristno poklicno

zahtevo, in kdaj bi jih bilo treba prepovedati? Sodelovanje med sindikati in delodajalci je zelo pomembno pri preprečevanju zlorabe starostnih omejitev na delovnem mestu.

Prav tako se je razpravljalo o možnosti pristranskosti v pravosodnem sistemu zaradi podzavestnih predsodkov. En govorec je prikazal primer sodnika, ki je obtoženega kaznoval strožje, ker je nagnjenje obtoženca, da se pokloni, razumel napačno, in sicer kot znak nespoštljivosti. Dejansko je to v obtoženčevi kulturi znak spoštovanja. V tem okviru je udeleženec odbora za sodne študije (JSB) usmeril pozornost na zadnjo izdajo „Equal Treatment Bench Book“. Cilj tega vodnika, ki ga je izdelal JSB, je pomagati sodnikom, da posamezne primere obravnavajo kar se da pošteno in z največjo mero občutljivosti.

REGIONALNI PRISTOP

Rimskemu seminarju so sledili regionalni seminarji po vsej Italiji, da bi tako dosegli širšo množico sodnikov in tožilcev. Čeprav so bili ti seminarji krajši od rimskega, so ti dogodki omogočili prenos pomembnih informacij o uporabi obeh direktiv v normativni zakonodaji.

Informacije so bile prenesene tudi prek drugih kanalov, vključno z izdajo CD-roma in predstavitev seminarjev na spletni strani CSM.

ZA VEČ INFORMACIJ GLEJTE:

www.csm.it (povezava do Incontri di Studio št.1346).
Za izvode publikacije Equal Treatment Bench Book, ki jo je pripravil JSB, glejte: www.jsboard.co.uk

UKREPANJE

UVOD

Eden najpomembnejših načinov kaznovanja diskriminacijskih dejanj ali vedenja je sprožitev pravnega postopka. Oseba, katere pravice se kršijo, lahko sama sproži pravni postopek ali pa ji pri tem pomaga nevladna organizacija, sindikat ali neodvisen nacionalni organ za enakost. V nekaterih primerih lahko oseba zaprosi, da eden od teh dejavnikov sproži pravni postopek v svojem imenu.

SODNI PRIMERI BI MORALI IMETI ŠIRŠI VPLIV NA DRUŽBO

Odločitev o sprožitvi pravnega postopka v imenu žrtev diskriminacije je pomembna, ne zgolj zaradi odškodnine za kršitev posameznikovih pravic. Primeri imajo lahko pomemben učinek na širše reševanje problema diskriminacije v družbi. Potreba po strateškem izboru primerov, ki bodo imeli najboljši učinek, je jasno izražena v člankih organizacije INTERIGHTS (str. 22) in irskega organa za enakost (str. 26). Primeri Evropskega centra za pravice Romov (str. 23) so koristne ponazoritve, kako lahko pravni postopek vodi k prelomnim sodbam na področju diskriminacije pri dostopu do blaga in storitev ter pri zaposlovanju.

Ključna vloga nacionalnega organa za enakost, kot jo določa direktiva o rasni enakosti, je dajanje „neodvisne pomoči žrtvam diskriminacije pri uveljavljanju njihovih tožb zaradi diskriminacije“. Pooblastila nekaterih organov za enakost segajo prek dajanja nasvetov k podpori pravnim postopkom v imenu tožnikov. V Belgiji npr. organ za enakost raje rešuje pritožbe s spravo ali poravnavo, vendar pa meni, da bi bilo treba kot zadnjo možnost podpreti sodni postopek (glejte str. 25).

SKORAJ NEMOGOČE JE SAM SPROŽITI PRAVNI POSTOPEK

Nekatere druge države članice niso razširile teh pooblastil na nacionalni organ za enakost. Tako lahko npr. na Danskem odbor za pritožbe na področju enake narodnostne obravnave med drugim obravnava individualne pritožbe zaradi diskriminacije in lahko priporoča brezplačno pravno pomoč žrtvi, če je njena tožba utemeljena. Vseeno mora žrtev sama predložiti primer sodišču, saj odbor v njenem imenu ne more sprožiti pravnega spora. Pri predložitvi primera sodišču lahko žrtvam pomagajo nevladne organizacije, vendar praviloma tudi te ne sprožajo postopkov v imenu žrtve.

Čeprav ima Danska že veliko let nacionalno zakonodajo, ki prepoveduje diskriminacijo na podlagi rase in na delovnem mestu (od leta 1971 oziroma 1996), je bilo sodišču dejansko predloženih le nekaj primerov. Razlog je, da le malo ljudi individualno predloži primer sodišču. Zaradi duševnih posledic in finančnih stroškov ter težav z dokazovanjem domnevne diskriminacije je to skoraj nemogoče.

Podpora sodnemu postopku je zato pomemben dejavnik izboljšanja zaščite pred diskriminacijo. Pomembno je, da države članice utrdijo vlogo nevladnih organizacij in nacionalnih organov za enakost ter s tem zagotovijo učinkovito uporabo veljavne zakonodaje.

Bjørn Dilou Jacobsen je pravni zastopnik pri danskem odboru za pritožbe na področju enake etnične obravnave na danskem inštitutu za človekove pravice. Prav tako vodi raziskavo, kako evropski nacionalni organi za enakost obravnavajo protidiskriminacijske zakone, ki temeljijo na direktivi o rasni enakosti.

STRATEGIJE SODNEGA POSTOPKA: VLOGA NEVLADNIH ORGANIZACIJ

Kevin Kitching je pravni zastopnik za Srednjo in Vzhodno Evropo ter nekdanjo Sovjetsko zvezo pri organizaciji INTERIGHTS v Londonu. Pomaga pravnikom, žrtvam in nevladnim organizacijam pri pripravi pravnih primerov pred nacionalnimi in mednarodnimi sodišči ter predlaga posredovanje tretjih strank v postopkih, ki sprožajo vprašanja o razlaganju človekovih pravic. Je trener na področju mednarodnega in primerjalnega prava o človekovih pravicah ter zagotavlja vire na ključnih področjih pravnega razvoja.

Sodni postopek uresničuje pravna načela v praksi

Protidiskriminacijski direktivi si prizadevata doseči visok standard zaščite, ki ima veliko možnosti za napredovanje pravic žrtev diskriminacije po vsej Evropi. Vendar morajo biti za učinkovito zaščito pravic žrtev diskriminacije njune temeljne določbe vključene v strukturo domačih pravnih sistemov. Sodni postopek je ključ za zagotovitev, da bodo načela iz obeh direktiv veljala ne samo na papirju, ampak tudi v praksi.

ZA NAJBOLJŠI UČINEK JE TREBA IZBRATI PRIMERE

Nevladne organizacije, kot npr. INTERIGHTS in druge, so bile veliko let vključene v testne primere sodnih postopkov pred Evropskim sodiščem za človekove pravice in drugimi mednarodnimi organi. Takšni sodni postopki pogosto močno vplivajo na domače sisteme – s spodbujanjem sprememb prek dokumentiranja zlorab s strani držav, s krepitevijo ranljivih skupin, z izobraževanjem

pravnih strokovnjakov in oblikovalcev politik ter zagotavljanjem smernic o najboljši praksi. Nedvomno bosta direktivi močno vplivali na domače pravne sisteme. Vendar pa morajo nevladne organizacije in pravniki izkoristiti priložnost za strateški izbor in razvoj primerov, ki bodo vodili k največjemu napredku pri zaščiti pred diskriminacijo.

Z zavzetjem „strateškega“ stališča o sodnem postopku v okviru obeh direktiv lahko nevladne organizacije največ prispevajo k njenemu izvajanju in uveljavljanju:

- Nevladne organizacije so pogosto v najboljšem položaju, da pretvorijo potrebe ranljivih skupnosti v uspešen sodni postopek. Njihovo delo s prikrajšanimi skupinami lahko opozori na pravne luknje, neuveljavljanje ali neizpolnjevanje standardov EU. Nevladne organizacije so sposobne prevzeti vodilno vlogo pri izbiri primerov, ki bi lahko imeli najboljši učinek.
- Nevladne organizacije lahko pomagajo pri pospeševanju dostopa do sodišč. Direktivi si prizadevata zaščititi ranljive skupine pred diskriminacijo. Te skupine so pogosto v najslabšem položaju, ko iščejo pravico po običajnih kanalih.
- Nevladne organizacije lahko prispevajo k uvedbi naprednih in utemeljenih argumentov na podlagi mednarodnega in primerjalnega prava, s pomočjo tretjih strank, nasvetov in neposredne zastopanosti. Argumenti na podlagi ustreznih načel o človekovih pravicah in najboljše prakse so se izkazali kot uspešni v primerih diskriminacije tako pred domačimi kot tujimi sodišči. Z dokazovanjem primerov na vseh področjih in poudarjanjem raznovrstnih področij lahko nevladne

organizacije spodbujajo „višanje ravni“ zaščite, ki ne slabi obstoječih standardov. Strateško uveljavljanje primerov lahko zagotovi večanje moči Sodišča Evropskih skupnosti po vsej Uniji.

- Nevladne organizacije imajo lahko vodilno vlogo pri vodenju strategije primerov tako glede vsebinskih kot tudi glede postopkovnih vprašanj, kot je npr. izbira sodišča. Lahko so prilagodljive glede lastne oblike udeležbe v primerih in lahko sodelujejo neposredno s strankami in lokalnimi partnerji. Izkušnje pri sodelovanju z drugimi nevladnimi organizacijami, pravniki in specializiranimi organi so lahko neprecenljive v podpori kateremu koli sodnemu postopku.

PRVI DNEVI SO NAJTEŽJI

Zgodovina zakonodaje EU na področju spolne diskriminacije je pokazala, da so prvi dnevi izvajanja direktiv EU najtežji. Nevladne organizacije imajo dober položaj, da pomagajo zagotavljati, da so pravna sredstva, ki so na voljo žrtvam diskriminacije v državah članicah, kakor to zahtevata direktivi, „učinkovita, sorazmerna in odvrčljiva“.

ZA VEČ INFORMACIJ GLEJTE:
www.interights.org

BOLGARSKA SODIŠČA SE BOJUJEJO PROTI DISKRIMINACIJI ROMOV

Dimitrina Petrova je izvršna direktorica Evropskega centra za pravice Romov. Predsedovala je sofijskemu projektu za človekove pravice, bolgarski skupini za zaščito pravic Romov, bila je članica parlamenta ter profesorica filozofije prava ter drugih izobraževalnih programov v Bolgariji in drugih državah.

Ker je nova bolgarska protidiskriminacijska zakonodaja začela veljati 1. januarja 2004, so Evropski center za pravice Romov (ERRC) in partnerske organizacije vložili številne civilne tožbe zaradi domnevne diskriminacije Romov. Komaj leto po začetku veljavnosti zakona so na podlagi teh tožb bolgarska sodišča izrekla pet prelomnih sodb.

DOSTOP DO STORITEV

V prvem primeru je okrožno sodišče v Sofiji razsodilo, da je Romkinja, ki ji je bil preprečen vstop v trgovino z oblačili, utrpela diskriminacijo pri dostopu do storitev samo na podlagi svoje rase. V zadevni trgovini ženski niso želeli postreči in so ji prepovedali vstop v svoje prostore. Poleg

Civilne tožbe so pripeljale do prelomnih sodb na področju pravic Romov

tega je osebe trgovine Romkinji grozilo z nasiljem in jo verbalno zlorabljal v zvezi z njenim romskim poreklom. Sodišče je ugotovilo, da je tako ravnanje diskriminacija na podlagi etnične pripadnosti in je zato v nasprotju z bolgarsko zakonodajo.

V drugem primeru je sodišče razsodilo v korist moškega, ki ga je diskriminiral lokalni ponudnik električnih storitev. Tožniku romskega porekla je bil zavrnjen dostop do energetskega omrežja, ker se ni strinjal s podjetjem, da mora svoj števec električne energije postaviti na devet metrov visok drog. Utemeljitev podjetja za takšen ukrep je bila, da je tako na edini način mogoče zagotoviti, da „se Romi ne bodo nezakonito priključili na vir električne energije“. Ponudnik storitev je prezrl dejstvo, da je moški redno plačeval energijo, da se ni nikoli poskušal nezakonito priključiti na električno omrežje in da ne bo mogel preverjati svoje porabe energije zaradi nekonvencionalne namestitve števca. Sodišče je podjetju naložilo, da mora moškemu zagotoviti ustrezen dostop do števca električne energije in njegovo kontrolo – in da mora prenehati s takimi dejanji v prihodnosti.

Ločen, vendar podoben primer je vodil do druge odločitve v škodo ponudnika električne energije. V tem primeru so šestim prebivalcem romskega naselja v Sofiji zavrnili namestitev običajnih števcov električne energije. Podjetju je bilo naloženo, da mora ponovno namestiti števce in tožnikom plačati odškodnino.

DISKRIMINACIJA PRI ZAPOSLOVANJU

Četrti primer v novi zakonodaji se je nanašal na zapo-

slovanje. Okrožno sodišče v Sofiji je ugotovilo, da je podjetje vodilo diskriminacijsko politiko zaposlovanja, potem ko je Romu na podlagi njegove etnične pripadnosti zavrnilo razgovor o zaposlitvi. Podjetje, proizvajalec hrane in njen dobavitelj, je moškemu ponudilo razgovor o zaposlitvi, vendar je kasneje, ko je izvedelo za njegovo etnično pripadnost, to ponudbo umaknilo. Sodišče je moškemu dodelilo odškodnino in podjetju naložilo, da v prihodnosti preneha s tako prakso zaposlovanja.

Nazadnje je bilo še enkrat ugotovljeno, da je državno energetskega podjetje ravnalo diskriminatorno, ko je po energetski okvari v romski sosesčini Sofije zavrnilo dostop do omrežja strankam, ki so plačevale račune. Ponudnik je več kot dva meseca po okvari zavračal popravilo omrežja z zatrjevanjem, da imajo prizadete stranke neplačane dolgove. Vendar pa je bila zavrnjena ponovna vzpostavitev vira električne energije tudi 30 romskim gospodinjstvom, ki niso imela dolgov. Sodišče se je strinjalo, da je bilo ravnanje podjetja diskriminatorno, ker je ukrepe uvedlo samo za prebivalce romske sosesčine in nikjer drugje.

ZA VEČ INFORMACIJ GLEJTE:

www.errc.org

BOJ PROTI DISKRIMINACIJI V BELGIJI

Eliane Deproost je namestnica direktorja „Centra za enake možnosti in nasprotovanje rasizmu“ (CECLR) – avtonomnega javnega organa, pristojnega za zagotavljanje enake obravnave vseh državljanov Belgije.

NOVE ODGOVORNOSTI

Zvezni zakon z dne 25. februarja 2003 je najpomembnejši instrument za izvajanje direktiv v Belgiji. „Centru za enake možnosti in nasprotovanje rasizmu“ (CECLR) dodeljuje nove pristojnosti določene z zakonom z dne 15. februarja 1993 ter mu omogoča svetovanje, podporo in po potrebi sprožitev sodnega postopka v imenu žrtve diskriminacije. Zakon prepoveduje različno obravnavo, ki ni objektivno in razumno utemeljena.

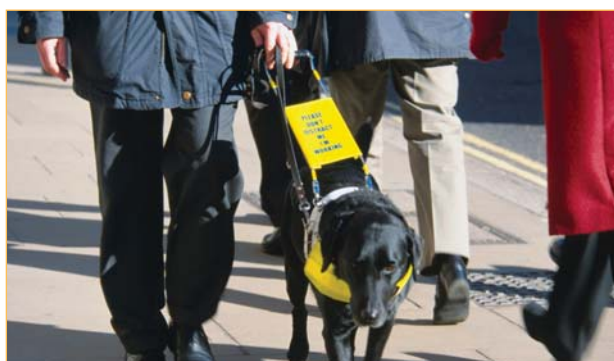
Zakon prepoveduje diskriminacijo na številnih področjih javnega življenja, ki niso povezana samo z zaposlovanjem in delovnimi razmerami, ampak tudi z dostopom do blaga in storitev ter med drugim s sodelovanjem pri športnih in družabnih ali kulturnih dejavnostih.

CECLR daje prednost reševanju pritožb s pravo in/ali poravnavo. Center bo vseeno kot zadnjo možnost podprl pravni postopek. Trenutno sodišča obravnavajo pet spisov. O vseh je treba še odločiti.

SPREMEMBA VEDENJA Z UPORABO ZAKONA

Spodaj sta prikazana dva od tekočih primerov. Prvi se nanaša na zavrnitev oddaje nepremičnine istospolnima partnerjema.

- G. X živi v skupnem gospodinjstvu z g. Y. Ko je poklicna pot od g. Y zahtevala, da se preselita, sta na spletni strani za oddajanje nepremičnin poiskala možnosti za nastanitev. Par je določil hišo in po prvem obisku ter podpisu najemne pogodbe je nepremičninski agent sporočil, da so lastniki zavrnili oddajo nepremičnine. Lastniki bi želeli, da njihovo nepremičnino zasede „tradicionalen“ par. CECLR je vložil pritožbo proti lastnikom in nepremičninskemu agentom.

V enem primeru so ženski s psom vodnikom zavrnili vstop v restavracijo

Drug primer se nanaša na slabovidno osebo, ki ji je bil zavrnjen vstop v restavracijo s psom vodnikom.

- Ga. Z. je slabovidna in spremlja jo pes vodnik. Z nekaj prijatelji se nameni na kosilo v restavracijo, vendar jo pri vstopu natakara zaustavi. Vstop v restavracijo ji zavrne z izgovorom, da je pes vstop prepovedan. CECLR je vložil pritožbo proti restavraciji.

Namesto da bi bil ta zakon omejevalen, daje resnično možnost za spremembo vedenja v družbi in za soočenje z diskriminacijskim vedenjem.

ZA VEČ INFORMACIJ GLEJTE:

Center za enake možnosti in nasprotovanje rasizmu
(CECLR): www.diversite.be

CELOSTNI PRISTOP K IZVAJANJU ZAKONODAJE O ENAKOSTI

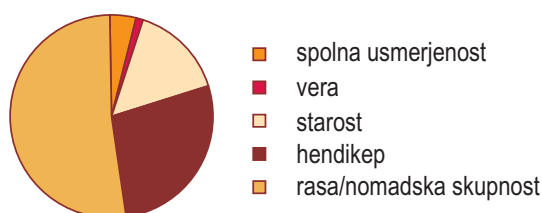
Niall Crowley je generalni izvršni direktor organa za enakost. Ta neodvisni organ je bil ustanovljen za spodbujanje in zaščito pravic, ki jih določa irska zakonodaja o enakopravnosti.

Aderonke Razaq so njeni delodajalci, Campbell Catering, odpustili zaradi domnevne kraje treh banan. V primeru, ki ga je organ za enakost podprl, je delovno sodišče ugotovilo, da je bila odločitev o odpustitvi diskriminacijska na podlagi rase, da ni ukradla treh banan in da je ni mogoče upravičeno obtožiti, da bi to storila. Primer je pomenil nov precedens, saj je sodišče predpisalo pozitivno obveznost za delodajalce, da pri oblikovanju in razvoju svojih disciplinskih postopkov upoštevajo praktične posledice kulturne in jezikovne raznolikosti. Te ugotovitve morajo veljati za vse politike in postopke na delovnih mestih.

ŠIROKE PRISTOJNOSTI ZA UKREPANJE

Primer se je obravnaval v skladu z irskim zakonom o enakosti pri zaposlovanju, ki prepoveduje diskriminacijo na delovnem mestu na podlagi devetih okoliščin: spola, zakonskega stanu, starosti, hendikepa, spolne usmerjenosti, družinskega statusa, rase, vere in pripadnosti nomadski skupnosti. Zakon je ustanovil organ za enakost s širokimi pristojnostmi za spodbujanje enakih možnosti in boj proti diskriminaciji na teh devetih področjih. Prav tako je ustanovil sodišče za enakost kot polsodni organ za posredovanje ali preiskavo, zaslišanje in odločanje v zvezi z zahtevki v skladu z zakonodajo. Pristojnosti obeh organov so bile razširjene z zakonom o enakem statusu, ki prepoveduje diskriminacijo pri dobavi blaga in storitev, pri nastanitvi in izobraževanju.

Dejavnosti na primerih leta 2003 v skladu z zakonom o enakosti pri zaposlovanju

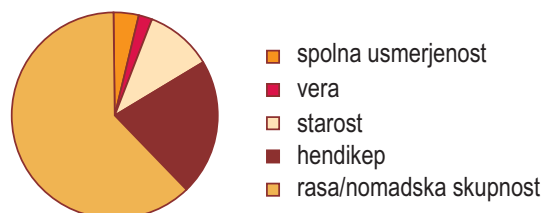
Drug primer, ki ga je podprl organ za enakost in ki je prišel na nacionalne časopisne naslovnice, je bil povezan z zagotavljanjem zavarovalnih storitev. Jim Ross je bil star 76 let in imel sedemletni popust pri premiji za svoje avtomobilsko zavarovanje. Vendar pa je podjetje Royal and Sun Alliance zavrnilo zavarovalno ponudbo, ker je bil starejši od 70 let. Sodišče za enakost je razsodilo v njegovo korist – zavrnitev ponudbe višine zavarovalne premije samo na podlagi njegove starosti, brez upoštevanja posebnih okoliščin, je nesprejemljivo.

MNOGIM NOMADOM ŠE VEDNO ZAVRNJEN DOSTOP DO BLAGA IN STORITEV

Na splošno so bili po zakonu o enakem statusu najštevilnejši postopki proti javnim družbam, sledili so jim postopki proti šolam in izobraževalnim zavodom. Prav tako so bili izraženi tudi primeri proti vladnim službam in agencijam. Sedanja dokumentacija primerov v okviru tega zakona kaže, da je bila diskriminacija na podlagi pripadnosti nomadski skupnosti največja (33 % primerov), sledila je diskriminacija na podlagi hendikepa (25 %) in rase (12 %).

Primerov diskriminacije zaradi spolne usmerjenosti je v okviru obeh zakonov malo. V eni pomembni poravnavi, ki je vključevala organ za enakost, je ministrstvo za socialne zadeve in družino priznalo, da je bila zavrnitev izdaje dokumenta za brezplačno potovanje partnerju istospolno usmerjenega starejšega moškega diskriminacijska v skladu

Dejavnosti na primerih leta 2003 v skladu z zakonom o enakem statusu

z zakonom o enakem statusu – ker zagotavlja podobne dokumente heteroseksualnim partnerjem, ki živijo v skupnem gospodinjstvu. Ta pomemben napredek pri priznanju pravic istospolnega partnerstva pa se je kasneje obrnil, ko je ministrstvo uvedlo zakonodajo, ki omogoča nadaljevanje diskriminacije.

Vzorci, ki izhajajo iz sedanjih primerov v okviru zakona o enakosti pri zaposlovanju, so drugačni. Gre predvsem za rasno diskriminacijo, ki zajema 44 % sodnih spisov. Diskriminacija na podlagi spola znaša 18,5 %, hendikepa 11 % in starosti 9 %. Glavna predložena vprašanja se nanašajo na diskriminacijo pri delovnih razmerah, dostopu do zaposlitve, odpustitvah in (spolnem) nadlegovanju.

PRIMERI BI MORALI IMETI UČINEK „VALOVANJA“

Organ za enakost zagotavlja pravni nasvet in zastopstvo v strateško pomembnih primerih – z učinkom valovanja, ki sega prek zasebnega tožnika. Kot tak je bil zagret

za spodbujanje obstoječih in tudi novih virov podpore za tožnike, ki sprožijo primere v skladu z zakonodajo. Zagovorništvo s strani sindikatov ima dolgo tradicijo, vendar pa sodne postopke sprožajo tudi skupine iz lokalne skupnosti. Da bi v celoti razvili te vloge, so potrebni novi viri.

ZA VEČ INFORMACIJ GLEJTE:

www.equality.ie

SANKCIJE IN PRAVNA SREDSTVA: KAKŠNE SO ZGORNJE MEJE?

Po direktivah o rasni enakosti in enakosti pri zaposlovanju morajo biti sankcije, uvedene v primeru kršitve pravic, „učinkovite, sorazmerne in odvračilne“ (člen 15 oziroma 17). Vendar, kaj to pomeni in kakšne so posledice za države članice, ki morajo določiti pravila o sankcijah?

Za pojasnitev tega vprašanja je Evropska mreža pravnih strokovnjakov, ob podpori akcijskega programa Skupnosti za boj proti diskriminaciji, dobila naročilo, da izvede študijo o nacionalnih sankcijah in pravnih sredstvih. Posebna pozornost je bila namenjena vprašanju zgornjih meja za odškodnine žrtvam diskriminacije. Študija bo preučila, kako je pravica do učinkovitega pravnega sredstva razvita znotraj prava Skupnosti, na splošno in specifično v zvezi s spolno diskriminacijo. Prav tako bo preučila širše ozadje mednarodnih človekovih pravic. Cilj posledičnega poročila bo oblikovanje sklepov o sankcijah in pravnih sredstvih v skladu z direktivama o rasni enakosti in enakosti pri zaposlovanju.

Mrežo pravnih strokovnjakov vodi organizacija Human European Consultancy v sodelovanju z organizacijo Migration Policy Group.

ZA VEČ INFORMACIJ GLEJTE:

www.humanconsultancy.com in www.migpolgroup.com

Evropska komisija

Enake pravice v praksi: Ključni vidiki 2005 - Dostop do sodišč

Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti

2005 – 27 str. – 21 x 29.7 cm

PRODAJA IN NAROČANJE

Plačljive izdaje publikacij Urada za publikacije so na voljo na prodajnih mestih povsod po svetu.

Kako se lahko naročim na publikacijo?

Svoje naročilo lahko pošljete prodajnemu mestu, ki ste si ga izbrali s seznama prodajnih mest.

Kje lahko dobim seznam prodajnih mest?

- Obiščite spletno stran Urada za publikacije: <http://publications.eu.int/>
- ali naročite izvod seznama prek faksa št. (+352) 2929-42758.

Za raznolikost

Proti diskriminaciji

Brošura „Enake pravice v praksi: Ključni vidiki 2005“ je objavljena v okviru akcijskega programa Skupnosti za boj proti diskriminaciji 2001–2006. Program, ki ga je pripravil Generalni direktorat Evropske komisije za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti, je namenjen pragmatični podpori za učinkovito izvajanje obeh direktiv o „rasi“ in „enakem obravnavanju na delovnem mestu“ (2000), ki izvirata iz člena 13 Amsterdamske pogodbe. Šestletni program je namenjen vsem zainteresiranim udeležencem, ki lahko vplivajo na razvoj ustrezne in učinkovite protidiskriminacijske zakonodaje in politike na območju EU25, EFTE in držav kandidatk za članstvo v EU.

Akcijški program ima tri glavne cilje. Ti so:

1. izboljšanje razumevanja problematike, povezane z diskriminacijo,
2. razvijanje sposobnosti učinkovitega obravnavanja diskriminacije,
3. spodbujanje vrednot, ki so temelji boja proti diskriminaciji.

Dejavnosti, ki se financirajo v okviru programa, so namenjene analizi in oceni, razvoju in povečevanju ozaveščenosti glede ukrepov za boj proti diskriminaciji, ki temelji na rasi ali narodnosti, veri ali prepričanju, hendikepu, starosti in spolni usmerjenosti.

http://www.europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/index_en.htm

Diskriminacijo, ki temelji na spolu, obravnavajo ločena pravni instrumenti. Več informacij o politikah Skupnosti, zakonodaji in dejavnostih v zvezi s spolno diskriminacijo je na voljo pri Enoti za enakost med spoloma znotraj Generalnega direktorata za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti.

http://www.europa.eu.int/comm/employment_social/equ_opp/index_en.htm

Kontaktna oseba Enote za protidiskriminacijo in odnose s civilno družbo:

Barbara Nolan

Vodja enote

Enota D3

Evropska komisija

200 rue de la Loi

B-1049 Bruselj

E-mail: empl-antidiscrimination@cec.eu.int

Urad za publikacije

Publications.eu.int